

❧ I SKYRIUS ❧

NEPAPRASTAS RADINYS

Buvo beveik pietų metas 1863 metų gegužės 24 dieną. Profesorius Otas Lidenbrokas skubriai žingsniavo namo ir grįžo anksčiau nei įprastai. Jis gyveno 19-uuju numeriu pažymėtame Hamburgo senamiesčio Karališkosios gatvės name iš plytų ir medžio kartu su sūnėnu našlaičiu Akseliu, krikštadukte Grauben ir pagyvenusia ūkvede Marta.

Lidenbrokas buvo maždaug penkiasdešimties metų amžiaus, aukšto ūgio, lieknas, šviesiaplaukis, jaunatviškos išvaizdos, ūmaus ir karšto būdo. Dėstė universitete geologiją ir kasdien prarasdavo

savitvardą. Ne dėl studentų, kurie nerimtai žiūrėjo į mokslus, o dėl neklusnaus liežuvio, kuris jam vis pindavosi tariant neištariamus mineralogijos terminus. Pavyzdžiui, „romboedrinė kristalizacija“, „retinasfaltinės dervos“, „švino molibdatas“, „mangano volframatas“, „cirkonio titanatas“ ir galybė kitų. Į jo paskaitas visada ateidavo daug klausytojų, nes kiekvienam būdavo smagu pasijuokti iš stringančios jo kalbos ir dar labiau jį supykdyti.

Tačiau miksėjimas nė kiek nepakenkė jo, kaip išmin-tingo mokslininko, geram vardui. Visoje Vokietijoje jį laikė tikra chemijos mokslo pažiba: jis nesvyruodamas nustatydavo kiekvieną jam parodytą mineralą ir buvo papildęs šią mokslo sritį nepaprastais atradimais.

Išgirdusi, kad profesorius jau grįžta, Marta nustebo ir paskubomis puolė į virtuvę baigti virti pietų.

*

Akselis, Lidenbroko sūnėnas, valgomajame liko vienas. Jam dingtelėjo, kad būtų geriau sprukti į savo kambarelį, bet kaip tik tą akimirką išvydo dėdė. Beeidamas jis nusviedė kampan lazda su apvalia rankena, panašia į riešutų gliaudyklę, nutėškė ant stalo kailinę kepurę ir įsakmiai šūktelėjo:

– Akseli, paskui mane!

Jaunuolis klusniai nulydėjo dėdę į kabinetą, kuris atrodė kaip muziejus. Jame puikavosi visų rūšių mineralų pavyzdžiai – sunumeruoti, paženklinti etiketėmis, išdėlioti pagal skirtingas jų savybes: degieji, iš metalo, iš akmens. Akseliui įvairios medžiagos buvo kuo puikiausiai žinomos, nes visą vaikystę jis čia praleisdavo daug laiko. Dėdulė iškart įsitaisė erdviame aksomu apmuštame krėsle ir, pro masyvių akinių stiklus žvelgdamas išplėstomis akimis, įkišo smailią nosį į didelę ką tik parsineštą seną knygą pageltusiais puslapiais.

– Kokia knyga! Kokia knyga! – susižavėjęs kartojo jis.

– Kaip ji vadinasi? – pasidomėjo jaunuolis.

Lidenbrokas atsivertė leidinį ir peržiūrėjęs paslaptingą jo turinį pareiškė:

– Šis kūrinys – nepaprastas. Tai garsaus dvylikto amžiaus islandų rašytojo Snorio Sturlusono darbas „Pasaulio ratas“.

– Apie ką jis? – paklausė Akselis.

– Jame pasakojama norvegų karalaičių, viešpatavusių Islandijoje, istorija.

– Ar jis vokiečių kalba?

– Ne, ką tu! Čia runų rankraštis! – šūktelėjo dėdė.

Jis puikiai nusimanė ne tik apie mineralus, bet ir apie knygas.

– Ką tai reiškia?

– Kad knyga parašyta ranka ir runomis! – nekantriai paaiškino profesorius.

Bet Akseliui vis tiek buvo neaišku.

- Dédulė, kas tos runos?
- Tai rašto ženklai, kuriuos senovėje vartojo Islandijoje. Sakmė byloja, kad juos išrado dievas Odinas*.

Netikėtai iš knygos kažkas išslydo ir nukrito ant grindų. Tai buvo pergamento skiautelė.

Kiek laiko ji dūlėjo toje knygoje? Ir kas joje parašyta?

Pakerėtas dar vieno radinio, dėdulė puolė įdėmiai jo apžiūrinėti. Pergamento skiautelėje buvo išraižyti štai tokie ženklai:

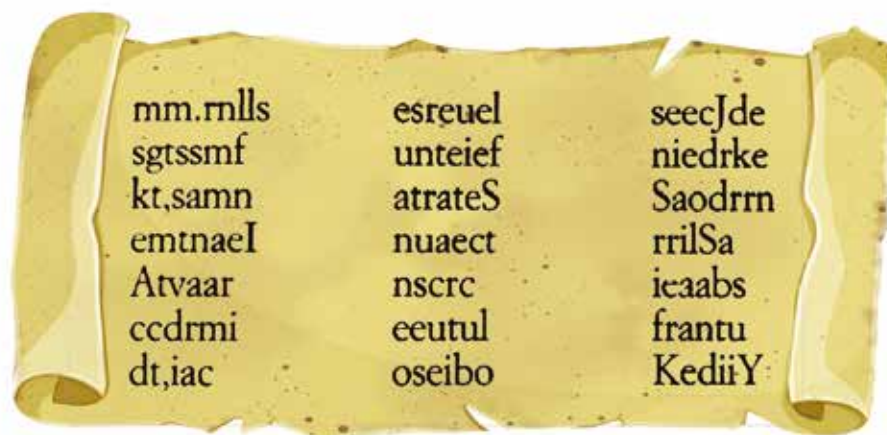
* Òdinas – senovės skandinavų vyriausiasis dievas.

Galų gale jis teikėsi paaiškinti:

– Čia irgi runų rašmenys ir parašyta senovės islandų kalba. Tačiau pergamentas ne toks senas kaip knyga.

Tą akimirką į kabineto duris pasibeldė Marta ir pranešė, kad jau patiekti pietūs: petražolių sriuba, omletas su kumpiu, rūgštynėmis ir muskatais, veršienos nugarinė su slyvų padažu, saldžiosios krevetės ir vynas.

Tad Akselis nukulniavo į valgomąjį, o profesorius nutarė negaišti laiko valgiams.

Kai pasisotinęs jaunuolis grįžo pas dėdę, šis tebesėdėjo ir įnikęs tyrinėjo pergamentą.

– Taigi, kaip sakiau, čia visai kita rašysena. Galimas daiktas, pergamentą rašė ankstesnis šios knygos savininkas.

– Kuo jis buvo vardu?

Pravėręs stalčių, Lidenbrokas išsitraukė didinamąjį stiklą ir palinkęs virš knygos ėmė įdėmiai apžiūrinėti pirmuosius puslapius. Staiga jis pastebėjo lyg kokią riebalų dėmę, o gerai išsižiūrėjęs toje vietoje pamatė keletą ženklų.

– Čia parašyta: Arnė Saknusemas. Aš jį žinau! – kelias sekundes padvejojęs iš nuostabos sušuko Lidenbrokas.

– Ir kas gi jis toks? – klustelėjo apsnūdęs Akselis. Gardžiai prisivalgiusį jį ėmė miegas.

– Mokslininkas, žymus šešiolikto amžiaus alchemikas! Jo laikais išsimokslinę žmonės rašė lotyniškai... vadinasi, šitas pergamentas parašytas lotyniškai... truputėlį supainiota, bet lotynų kalba.

Kol profesorius įnirtingai suko galvą, kaip iššifruoti tai, kas parašyta pergamente, jaunuolis užsisvajėjo negalėdamas atplėšti akių nuo paveikslo ant sienos: jame pavaizduotą dėdės krikštaduktę Grauben Akselis buvo įsimylėjęs. Tuo metu ji svečiavosi pas giminaitę Altonoje*. Merginos, irgi mineralų žinovės, jausmai Akseliui buvo tokie patys, bet profesorius ničnieko apie tai nenučiuokė.

– Nagi, ar pagaliau rašysi? – rodydamas į popierių, rašalą ir plunksną riktelėjo Akseliui dėdė.

– Žinoma, žinoma! Prašyčiau diktuoti.

Bet dabar jau profesorius stabtelėjo ir kurį laiką įtemptai mąstė. O paskui ėmė diktuoti po vieną raidę:

* Altona –
Hamburgo
priemiestis.

– Šiame pergamente parašyta taip:

*mmessunkaSenrA.IcefdoK.segnittamurtn
ecertserrette, rotaivsadua, ednecsedsadne
lacartniiluJsiratracSarbmutabledmek
meretarcsiluco Y sleffenSnI*

Kai pagaliau permetė akimis sūnėno prirašytą lapą, profesorius pratrūko šaukti:

– Jokios naudos, visiškai jokios! Tai nieko nesako!

Jis sugniaužė kumščius ir, netverdamas pykčiu, garsiai trenkė durimis ir išdūmė iš namų.

